Cover Page

Universiteit Leiden

Leiden University Repository

The handle http://hdl.handle.net/1887/20140 holds various files of this Leiden University dissertation.

Author: Deforce, Arne
Title: Laborinth II : denken als experiment : 472 ‘meditaties’ over de noodzaak van het creatief denken en experimenteren in het uitvoeren van complexe muziek van 1962 tot heden
Date: 2012-11-14

Woord vooraf

Musiceren is in wezen praktijkgericht, experimenteel en op kennis gebaseerd onderzoek. De musicus die de uitvoeringspraktijk beoefent als kunst, is inherent ook de beoefenaar van wetenschap. Wetenschap omdat de kunstenaar binnen zijn onderzoekspraktijk vertrekt van een artistieke probleemstelling die hij door zijn werk wil zien worden beantwoord; maar ook wetenschap als het ontwikkelen van techniek omdat aan zijn kunst een partituur tot klinken te brengen ook een bepaalde *kennis* en *kunde* van techniek ten grondslag ligt: '*weten-kunst-schap*'. De musicus bezit een *know-how*, een impliciete kennis die in de praktijk van het musiceren gestalte krijgt. Hij heeft een theoretische kennis en een weten dat als een technisch kennen en kunnen berust op ervaring waarmee hij een nieuwe partituur onmiddellijk kan toetsen aan de fysieke werkelijkheid van zijn instrument en omzet in de musiceerpraktijk. De vraagstelling en het onderzoek of een werk al dan niet werkt behoren beide tot de domeinen van zowel de kunsten als het wetenschappelijk onderzoek. De vraag of er in elke nieuwe partituur en elke nieuwe uitvoering ook geen nieuw soort wetenschap van kunst nodig is, een nieuw soort *know-how*, een nieuw soort weten dat leidt tot een nieuwe vertolkingskunst, ligt aan de basis van de uitvoeringspraktijk als onderzoek.

Het denken in dit proefschrift is schatplichtig aan de Franse post-structuralistische filosofen Jean François Lyotard, Jacques Derrida en Gilles Deleuze & Félix Guattari. Het zijn in Deleuziaanse termen rhizomatische gedachtestructuren die spreken over de grond van waaruit de vertolking van een complex, 'ongehoord' en grensverleggend muziekstuk tot stand komt. Ze tonen de wortel en takstructuren van een denken dat werkt en handelt midden in de act van het musiceren van de zogenaamde experimentele en complexe hedendaagse muziek. Het zijn denkbewegingen die de muziek niet zozeer willen waarnemen op afstand vanuit een zekere hoogte of vanuit een bepaalde hoek, maar willen vastgrijpen vanuit het midden. Onderzoek 'in' de kunst – de muziek gedacht van binnen naar buiten - als creatief vertoog van het onderzoek naar een kunst van denken: het vormen, bedenken en vervaardigen van creatieve concepten van waaruit de vertolking tot leven komt.

Dit proefschrift wil de onderliggende denksporen onderzoeken van het muzikale creatieproces en de uitvoeringspraktijk van de zogenaamde 'complexe' muziek uit de late 20ste en vroege 21ste eeuw. De vraag waar het bij een 'nieuwe' complexity-partituur om draait, wat de betekenis is van de extreem complexe notatie, of de partituur en de muziek speelbaar is en werkt, hoe en onder welke voorwaarden ze werkt, dat zijn de probleemstellingen van de uitvoerder.

Ik heb ondervonden dat wanneer men in woord en beeld uitdrukking wil geven aan het onderzoek dat zich musicerend in de klank van het spelen voltrekt, dit alleen kan worden bereikt door een schrijven te ontwerpen dat voorbij gaat aan de vorm van de klassieke representatie en ontsnapt aan de dialectiek these - antithese. Wil men talig in de buurt komen van het denken dat in de uitvoeringspraktijk zelf plaatsgrijpt dan moet ook een passende vorm worden gevonden die de gedaanten van dat artistieke denken blootlegt.

Om die reden is voor dit proefschrift geopteerd voor de experimentele vorm van een intertekstueel conceptboek. Een boek dat geschreven is in een nummerstructuur, waarin denken wordt gecreëerd en dat omwille van de aard van het denken zelf, niet noodzakelijk lineair gelezen moet worden, van het begin naar het einde, maar eventueel ook van achter naar voor, of van het midden naar buiten. Gebruikmakend van een niet-lineair assemblerend schrijven, een structuur van afzonderlijke op elkaar betrekking hebbende meditaties[1], heb ik gezocht naar een alternatief voor de representatielogica van de klassieke dissertatie. Geïnspireerd door de polyfone en de gelaagde parametrische structuur van de hedendaagse complexity-partituur willen de meditaties de structuur aannemen van een intertekstuele polyfonie. Het proefschrift is geconcipieerd als het 'Laborinth' (<lat. *laborare,* werk en creatie, <lat. *laboratorium*, onderzoek en experiment, <gr. *laburinthos*, labyrint en maaswerk), de complexe vervlechting van teksten die te lezen zijn als verschillende 'gedachtestemmen', meditaties die van 'stem' en van 'stemming' kunnen veranderen, elkaar kunnen doorkruisen en kunnen muteren van onderwerp en stijl. Zo is de volledige bundel te beschouwen als de 'partituur' van de noodzaak van het denken en experimenteren in het uitvoeren van complexe muziek.

Zoals in een complexe partituur gebeurt, moduleren de teksten ook en gaan ze soms over naar tekstuele composities en woordherhalingen waarin steeds meer muzikale principes de overhand nemen. Ook de horizontale as van de syntactische volgorde van de woorden wordt in de laatste nummers doelbewust doorbroken om het niet-lineaire karakter van het muzikale denken talig tot uitdrukking te brengen. Taal zelf zou opnieuw 'kunst' kunnen worden zoals muziek in haar niet-talige betekenisveld taal kan doen ontstaan.

De meditaties in dit proefschrift onderzoeken het schrijven als mogelijke vormen van denken 'in' en 'door' muziek. Denken als mogelijke vorm van muziek bedrijven als muziek 'worden'. De teksten zijn daarom geen beschrijving, verklaring of analyse van de muziek, maar willen de krachten die in het muzikale productieproces plaatsgrijpen gestalte geven met woorden. Het schrijven als de denkplaats waar onderzoek ontstaat in de talige constructie van wat onbewust tijdens het studeren en musiceren aan denkkracht in muziek wordt ontwikkeld. Denken en musiceren als de vormgeving van de samenhang tussen de divergerende elementen die in de muziek aan het werk zijn, hiermee een interpretatieve feedback tot stand brengend die de beweging van het gedachte en het gemusiceerde aansturen, veranderen en vormgeven. Een musicus 'denkt' in de praktijk van het musiceren in affecten en percepten, in klanken en tonen, niet in theorieën en begrippen. Hij *wordt* muziek en denkt musicerend 'in' muziek en niet 'over' muziek. De uitdaging hier is daarom te schrijven 'in' het creatie- en werkproces van de uitvoeringspraktijk zelf. Onderzoek niet als een externe reflectie maar als productieve interactie tussen die reflectie en het denkende onderzoekende musiceren in uitvoering. Kunst denken wordt denken in kunst.

Het doel is 'muzikale kennis' en 'in'-zichten te ontginnen aan partituur en uitvoeringspraktijk, nieuwe gedachten te onttrekken 'in' de act van het muziek maken zelf. Inzichten die het creërende musiceren aanzetten tot denken in de ruimte waar muziek proza en poëzie wordt zonder proza of poëzie te zijn en waar muziek filosofie en psychologie wordt, zonder filosofie of psychologie te zijn. Niet schrijven

---

[1] Inspiratie tot het gebruik van de nummerstructuur werd gehaald uit de werken van Alain, Blaise Pascal, Friedrich Nietzsche, Paul Wittgenstein, Paul Valéry, Henri Michaut, Gertrude Stein, Samuel Beckett en John Cage.

als reflectie maar schrijven als scheppende verbinding, dat wil zeggen, koppelingen van gedachten tot stand brengen tussen muziekpraktijk, kunsten en wetenschappen.

De complexe muziek die hier wordt onderzocht ontsnapt aan het evenwicht, aan de verzoening of de synthese van de dialectiek en is gewijd aan extremen. Het proefschrift wil op een gelijkaardige wijze de logische binaire tegenstellingen van een dialectisch denken omdraaien en onderuithalen, de klassieke kaders van kunst en wetenschap doorbreken en een constellatie van gedachten formuleren die de imaginaire scheidslijn tussen muziekpraktijk en wetenschap en tussen de partituur en de uitvoering deconstrueert. Als fatale strategie zijn ze elkaars (on)oplosbare raadsel. Het proefschrift is de vormgeving van tegelijk 'en muziek en wetenschap' en 'niet-muziek en niet-wetenschap'. Het denken in muziek heeft dan ook geen vaste vorm noch vaste 'plaats'. Het is nomadisch of atopisch en beweegt tussen weten en niet-weten, het wil verslag doen van het denken dat denkt in de tussen-ruimte, het *in-between* van de 'praktijk' van musiceren. De ultieme onderzoeksvraag is hoe, wanneer en waarom een partituur werkt of niet werkt; 'hoe over het probleem na te denken'. De inzet van het denken is de 'ontgronding' van het denken in de onbemiddelde vrijheid van het beklijvende musiceren.

De meditaties in dit proefschrift zijn niet bedoeld als analyses of inzichtelijke beschouwingen die 'over' iets gaan, die een zekere kennis onthullen die men als lezer kan ter kennis nemen als overpeinzingen en studies die iets met de lezer willen doen, iets willen bewerkstelligen in het denken van de lezer, hem willen affecteren en betrekken in het proces van het scheppende denken dat in de praktijk van het musiceren plaatsgrijpt. De meditaties zijn om die redenen niet bestemd om in een ruk na elkaar door te lezen maar willen door het 'Laborinth' van de nummers het begin zijn van een werking die tijdens en door het lezen van de teksten in het denken wordt geactiveerd. Ze willen het steeds verder ontwikkelende begin zijn van de noodzaak van het denken en experimenteren om te komen tot een intense en diep inzichtelijke beleving van de muziek. De meditaties willen een vorm van denken zijn in het nooit eindigende begin, het 'vooraf' dat in elke uitvoering steeds dieper binnendringt in dat wat de muziek aan denken naar boven roept. Het muzikale denken 'binnen-buiten' gekeerd of het denken 'over' iets dat tegen zichzelf is gericht, te denken 'binnen-in'. Evenals de uitvoeringspraktijk van de complexe muziek die hier wordt onderzocht willen de meditaties een creatief denkproces zelf op gang trekken waar de lezer wordt uitgenodigd mee te denken en tijdens het lezen nieuwe gedachten mee te ontwikkelen, het denken in het scheppingsproces van de muziek-'praktijk' (dat immers ook uit de kunst van het luisteren bestaat) voor hemzelf ook mede te creëren.

Het is niet onbelangrijk te stellen dat de meditaties naast het lezen ook een zekere luisterervaring vergen, wil de diepgang waar de gedachten naar peilen tot stand kunnen komen. De muziek is al even (on)begrijpelijk als sommige van de teksten zelf, waarbij moet worden opgemerkt dat de proceswerking van een complex muziekstuk meestal pas na meerdere beluisteringen en de *live*-ervaring van het concert zijn volle effect krijgt.

Net als de complexe partituren willen deze meditaties een zekere performativiteit opwekken, wat wil zeggen dat ze iets met de lezer willen doen en dit pas kunnen als hij de inwerking van de teksten toelaat, met de teksten aan de slag gaat en zelf in het proces gaat meedenken. Om deze redenen zal hij ervaren dat de teksten beter langzaam moeten worden gelezen als een denkend of filosoferend contrapuntisch *excercitium* op de muziek. In de moeilijke passages van sommige meditaties zoals in de laatste nummers aan het slot, wordt aanbevolen de tekst hardop te lezen en zelfs

voor te dragen als een muziekstuk, bij voorkeur retorisch of als rap waar van toepassing. Het geheel bestaat uit 472 meditaties, waar er in werkelijkheid slechts 236 nummers zijn, 236 voor een eerste lezing en, zoals elk muziekstuk minstens een tweede beluistering vraagt, 236 voor een tweede lezing. Het is in deze oefening dat de werking van de meditaties voelbaar en denkbaar wordt. De nummers hoeven niet noodzakelijk lineair te worden gevolgd. De meditaties zijn circulaire gedachten die concentrische denkbewegingen beschrijven rond de diverse dimensies van het gegeven complexe muziek. Ze kunnen in alle richtingen worden gelezen en met om het even welk nummer worden gecombineerd. De lezer kan door de nummers heen verschillende parcours van denken samenstellen en door het 'Laborinth' aan meditaties zo zijn eigen rhizomatische trajecten of leeslijnen trekken. Een eerste parcours zou lineair kunnen zijn en het tweede in de vorm van een rhizoom, springend van het ene nummer naar het andere. Doorheen het 'Laborinth' loopt een 'draad' van kopjes die niet te beschouwen zijn als afzonderlijke hoofdstukken maar fungeren als een intertekstuele vlecht van concepten en invalshoeken van waaruit het onderzoek wordt gevoerd. De bundel meditaties vormt het conceptueel maaswerk van een experimenteel, scheppend, muzikaal denken en handelen, en hoopt de lezer te kunnen beroeren op een weg naar de 'ont-grenzing' van het eigen muzikale horen.

Laborinth [<lat. *laborare, laboratorium* <gr. *laburinthos*]

Π [<gr. π – *pi* 3,14159265358979323846…]

Tekst betekent *weefsel*; maar terwijl men dit weefsel tot nu toe steeds als een produkt, als een kant en klare sluier heeft opgevat waarachter zich, meer of minder verborgen, de betekenis (de waarheid) bevindt, benadrukken wij nu in het weefsel de generatieve gedachte dat de tekst door een onophoudelijk maaswerk ontstaat en zichzelf bewerkt; in dit weefsel – deze textuur – verloren, lost het subject zich op, zoals een spin die zelf in de constructieve afscheiding van haar web zou opgaan. Als wij een genoegen zouden beleven aan neologismen zouden we de teksttheorie kunnen definiëren als een *hyphologie* (hyphos is het weefsel en het spinneweb) (Barthes 1986: 78).

affect *19, 24, 26, 37, 41, 44, 53-61, 81, 82, 90, 92, 95, 99, 112, 114, 116, 118-119, 135, 141, 149, 156, 158, 160, 161, 170, 177, 179-181, 183-187, 196, 199, 211, 218, 229* alteriteit *4, 14, 24, 170, 172, 173, 191, 195, 197, 198, 201, 208, 229* het andere 3, 16, 17, 20, 21, 25, 55, 63, 92, 102, 117, 123, 134, 163, 175, 176, 179, 184, 189, 191, 194-198, 200, 206, 207, 210, 212, 219, 227-230 aporie *7-13, 145, 203* appresentatie *175, 179,* artaud 92, 94-97, 108, 182, 187, chaosmosis*, 82, 83, 85, 89, 100, 102, 123, 125, 126* deconstructie *8, 11, 14, 22, 38, 45, 89, 94, 140, 167, 176, 180, 189, 191-203, 214,* detteritorialisering *16, 50, 92, 135, 191-192, 197* destructie *178, 189, 194, 202-203, 214* differentie *5, 15, 44-45, 47, 60, 65, 88, 89, 92, 105, 115, 122, 123, 151, 162, 165, 167, 196, 197, 214, 225, 226* différance 129, 196, 199 eros*, 3, 55-57, 62, 92* falen *1, 8, 13, 15, 51, 59, 84, 89, 94, 96, 170-180, 184, 185, 196, 198, 202, 203, 219, 220* figurale *99-100, 102, 106, 112, 187* intercomunicazione *25, 44, 45-48, 51, 67, 68, 145, 154, 159, 198* iterabiliteit *229-231* kaart *3, 16, 27, 81, 90, 96, 109, 125-133, 135, 137, 141, 176, 208, 214, 222* kata-strephein *59, 173, 179, 181-189, 195, 202, 203, 213* kottos *60, 63, 64, 119* nomos *68, 118, 206* (on)mogelijkheid 8, 9, 12, 13, 15, 19, 21, 22, 27, 56, 98-100, 175, 178, 184, 189, 202-203, 222-223 praxis *56-58, 60, 62, 85, 94, 195, 199, 204, 207* pression *64, 92, 208-212* refrein *16, 50, 151, 179, 190-192, 231* representatie *1-4, 13, 14, 16, 17, 29, 32, 45, 80, 83, 93, 95-97, 99, 129, 135, 140, 162, 163, 165, 168, 170, 175, 179, 182, 184, 185, 195, 196, 200, 203, 212, 223* retoriek *8, 154, 156-161, 205* rhizoom *135, 214 spel 3, 16, 51, 80, 81, 89, 96, 112, 128, 139, 166, 168, 170, 173, 179, 181-186, 188-190, 193, 196, 197, 199, 202, 212, 224* singulier *2-4, 8, 14, 16, 34, 39, 44, 53, 81, 125, 159, 165, 36, 48, 59, 60, 64, 80, 87, 88, 92, 94, 95, 97, 99, 101, 103-105, 108-110, 139, 150, 170, 173-176, 182, 187, 199,* 229 *vers*gil 179, 196, 197, 201, 220 verschil en herhaling 207-211, 212-213 von hinter dem schmerz *92, 183,*

affect *19, 24, 26, 37, 41, 44, 53-61, 81, 82, 90, 92, 95, 99, 112, 114, 116, 118-119, 135, 141, 149, 156, 158, 160, 161, 170, 177, 179-181, 183-187, 196, 199, 211, 218, 229* alteriteit *4, 14, 24, 170, 172, 173, 191, 195, 197, 198, 201, 208, 229* het andere 3, 16, 17, 20, 21, 25, 55, 63, 92, 102, 117, 123, 134, 163, 175, 176, 179, 184, 189, 191, 194-198, 200, 206, 207, 210, 212, 219, 227-230 aporie *7-13, 145, 203* appresentatie *175, 179,* artaud 92, 94-97, 108, 182, 187, chaosmosis*, 82, 83, 85, 89, 100, 102, 123, 125, 126* deconstructie *8, 11, 14, 22, 38, 45, 89, 94, 140, 167, 176, 180, 189, 191-203, 214,* detteritorialisering *16, 50, 92, 135, 191-192, 197* destructie *178, 189, 194, 202-203, 214* differentie *5, 15, 44-45, 47, 60, 65, 88, 89, 92, 105, 115, 122, 123, 151, 162, 165, 167, 196, 197, 214, 225, 226* différance 129, 196, 199 eros*, 3, 55-57, 62, 92* falen *1, 8, 13, 15, 51, 59, 84, 89, 94, 96, 170-180, 184, 185, 196, 198, 202, 203, 219, 220* figurale *99-100, 102, 106, 112, 187* intercomunicazione *25, 44, 45-48, 51, 67, 68, 145, 154, 159, 198* iterabiliteit *229-231* kaart *3, 16, 27, 81, 90, 96, 109, 125-133, 135, 137, 141, 176, 208, 214, 222* kata-strephein *59, 173, 179, 181-189, 195, 202, 203, 213* kottos *60, 63, 64, 119* nomos *68, 118, 206* (on)mogelijkheid 8, 9, 12, 13, 15, 19, 21, 22, 27, 56, 98-100, 175, 178, 184, 189, 202-203, 222-223 praxis *56-58, 60, 62, 85, 94, 195, 199, 204, 207* pression *64, 92, 208-212* refrein *16, 50, 151, 179, 190-192, 231* representatie *1-4, 13, 14, 16, 17, 29, 32, 45, 80, 83, 93, 95-97, 99, 129, 135, 140, 162, 163, 165, 168, 170, 175, 179, 182, 184, 185, 195, 196, 200, 203, 212, 223* retoriek *8, 154, 156-161, 205* rhizoom *135, 214 spel 3, 16, 51, 80, 81, 89, 96, 112, 128, 139, 166, 168, 170, 173, 179, 181-186, 188-190, 193, 196, 197, 199, 202, 212, 224* singulier *2-4, 8, 14, 16, 34, 39, 44, 53, 81, 125, 159, 165, 36, 48, 59, 60, 64, 80, 87, 88, 92, 94, 95, 97, 99, 101, 103-105, 108-110, 139, 150, 170, 173-176, 182, 187, 199,* 229 *vers*gil 179, 196, 197, 201, 220 verschil en herhaling 207-211, 212-213 von hinter dem schmerz *92, 183, 184, 186* vragen *7, 13, 25, 83, 132, 141, 143, 147-149, 152-156 183, 184, 219, 221* affect *19, 24, 26, 37, 41, 44, 53-61, 81, 82, 90, 92, 95, 99, 112, 114, 116, 118-119, 135, 141, 149, 156, 158, 160, 161, 170, 177, 179-181, 183-187, 196, 199, 211, 218, 229* alteriteit *4, 14, 24, 170, 172, 173, 191, 195, 197, 198, 201, 208, 229* het andere 3, 16, 17, 20, 21, 25, 55, 63, 92, 102, 117, 123, 134, 163, 175, 176, 179, 184, 189, 191, 194-198, 200, 206, 207, 210, 212, 219, 227-230 aporie *7-13, 145, 203* appresentatie *175, 179,* artaud 92, 94-97, 108, 182, 187, chaosmosis*, 82, 83, 85, 89, 100, 102, 123, 125, 126* deconstructie *8, 11, 14, 22, 38, 45, 89, 94, 140, 167, 176, 180, 189, 191-203, 214,* detteritorialisering *16, 50, 92, 135, 191-192, 197* destructie *178, 189, 194, 202-203, 214* differentie *5, 15, 44-45, 47, 60, 65, 88, 89, 92, 105, 115, 122, 123, 151, 162, 165, 167, 196, 197, 214, 225, 226* différance 129, 196, 199 eros*, 3, 55-57, 62, 92* falen *1, 8, 13, 15, 51, 59, 84, 89, 94, 96, 170-180, 184, 185, 196, 198, 202, 203, 219, 220* figurale *99-100, 102, 106, 112, 187* intercomunicazione *25, 44, 45-48, 51, 67, 68, 145, 154, 159, 198* iterabiliteit *229-231* kaart *3, 16, 27, 81, 90, 96, 109, 125-133, 135, 137, 141, 176, 208, 214, 222* kata-strephein *59, 173, 179, 181-189, 195, 202, 203, 213* kottos *60, 63, 64, 119* nomos *68, 118, 206* (on)mogelijkheid 8, 9, 12, 13, 15, 19, 21, 22, 27, 56, 98-100, 175, 178, 184, 189, 202-203, 222-223 praxis *56-58, 60, 62, 85, 94, 195, 199, 204, 207* pression *64, 92, 208-212* refrein *16, 50, 151, 179, 190-192, 231* representatie *1-4, 13, 14, 16, 17, 29, 32, 45, 80, 83, 93, 95-97, 99, 129, 135, 140, 162, 163, 165, 168, 170, 175, 179, 182, 184, 185, 195, 196, 200, 203, 212, 223* retoriek *8, 154, 156-161, 205* rhizoom *135, 214 spel 3, 16, 51, 80, 81, 89, 96, 112, 128, 139, 166, 168, 170, 173, 179, 181-186, 188-190, 193, 196, 197, 199, 202, 212, 224* singulier *2-4, 8, 14, 16, 34, 39, 44, 53, 81, 125, 159, 165, 36, 48, 59, 60, 64, 80, 87, 88, 92, 94, 95, 97, 99, 101, 103-105, 108-110, 139, 150, 170, 173-176, 182, 187, 199,* 229 *vers*gil 179,

affect *19, 24, 26, 37, 41, 44, 53-61, 81, 82, 90, 92, 95, 99, 112, 114, 116, 118-119, 135, 141, 149, 156, 158, 160, 161, 170, 177, 179-181, 183-187, 196, 199, 211, 218, 229* alteriteit *4, 14, 24, 170, 172, 173, 191, 195, 197, 198, 201, 208, 229* het andere 3, 16, 17, 20, 21, 25, 55, 63, 92, 102, 117, 123, 134, 163, 175, 176, 179, 184, 189, 191, 194-198, 200, 206, 207, 210, 212, 219, 227-230 aporie *7-13, 145, 203* appresentatie *175, 179,* artaud 92, 94-97, 108, 182, 187, chaosmosis, *82, 83, 85, 89, 100, 102, 123, 125, 126* deconstructie *8, 11, 14, 22, 38, 45, 89, 94, 140, 167, 176, 180, 189, 191-203, 214,* detteritorialisering *16, 50, 92, 135, 191-192, 197* destructie *178, 189, 194, 202-203, 214* differentie *5, 15, 44-45, 47, 60, 65, 88, 89, 92, 105, 115, 122, 123, 151, 162, 165, 167, 196, 197, 214, 225, 226* différance 129, 196, 199 eros, *3, 55-57, 62, 92* falen *1, 8, 13, 15, 51, 59, 84, 89, 94, 96, 170-180, 184, 185, 196, 198, 202, 203, 219, 220* figurale *99-100, 102, 106, 112, 187* intercomunicazione *25, 44, 45-48, 51, 67, 68, 145, 154, 159, 198* iterabiliteit *229-231* kaart *3, 16, 27, 81, 90, 96, 109, 125-133, 135, 137, 141, 176, 208, 214, 222* kata-strephein *59, 173, 179, 181-189, 195, 202, 203, 213* kottos *60, 63, 64, 119* nomos *68, 118, 206* (on)mogelijkheid 8, 9, 12, 13, 15, 19, 21, 22, 27, 56, 98-100, 175, 178, 184, 189, 202-203, 222-223 praxis *56-58, 60, 62, 85, 94, 195, 199, 204, 207* pression *64, 92, 208-212* refrein *16, 50, 151, 179, 190-192, 231* representatie *1-4, 13, 14, 16, 17, 29, 32, 45, 80, 83, 93, 95-97, 99, 129, 135, 140, 162, 163, 165, 168, 170, 175, 179, 182, 184, 185, 195, 196, 200, 203, 212, 223* retoriek *8, 154, 156-161, 205* rhizoom *135, 214 spel 3, 16, 51, 80, 81, 89, 96, 112, 128, 139, 166, 168, 170, 173, 179, 181-186, 188-190, 193, 196, 197, 199, 202, 212, 224* singulier *2-4, 8, 14, 16, 34, 39, 44, 53, 81, 125, 159, 165, 36, 48, 59, 60, 64, 80, 87, 88, 92, 94, 95, 97, 99, 101, 103-105, 108-110, 139, 150, 170, 173-176, 182, 187, 199,* 229 *vers*gil 179, 196, 197, 201, 220 verschil en herhaling 207-211, 212-213 von hinter dem schmerz *92, 183, 184, 186* vragen *7, 13, 25, 83, 132, 141, 143, 147-149, 152-156 183, 184, 219, 221* affect *19, 24, 26, 37, 41, 44, 53-61, 81, 82, 90, 92, 95, 99, 112, 114, 116, 118-119, 135, 141, 149, 156, 158, 160, 161, 170, 177, 179-181, 183-187, 196, 199, 211, 218, 229* alteriteit *4, 14, 24, 170, 172, 173, 191, 195, 197, 198, 201, 208, 229* het andere 3, 16, 17, 20, 21, 25, 55, 63, 92, 102, 117, 123, 134, 163, 175, 176, 179, 184, 189, 191, 194-198, 200, 206, 207, 210, 212, 219, 227-230 aporie *7-13, 145, 203* appresentatie *175, 179,* artaud 92, 94-97, 108, 182, 187, chaosmosis, *82, 83, 85, 89, 100, 102, 123, 125, 126* deconstructie *8, 11, 14, 22, 38, 45, 89, 94, 140, 167, 176, 180, 189, 191-203, 214,* detteritorialisering *16, 50, 92, 135, 191-192, 197* destructie *178, 189, 194, 202-203, 214* differentie *5, 15, 44-45, 47, 60, 65, 88, 89, 92, 105, 115, 122, 123, 151, 162, 165, 167, 196, 197, 214, 225, 226* différance 129, 196, 199 eros, *3, 55-57, 62, 92* falen *1, 8, 13, 15, 51, 59, 84, 89, 94, 96, 170-180, 184, 185, 196, 198, 202, 203, 219, 220* figurale *99-100, 102, 106, 112, 187* intercomunicazione *25, 44, 45-48, 51, 67, 68, 145, 154, 159, 198* iterabiliteit *229-231* kaart *3, 16, 27, 81, 90, 96, 109, 125-133, 135, 137, 141, 176, 208, 214, 222* kata-strephein *59, 173, 179, 181-189, 195, 202, 203, 213* kottos *60, 63, 64, 119* nomos *68, 118, 206* (on)mogelijkheid 8, 9, 12, 13, 15, 19, 21, 22, 27, 56, 98-100, 175, 178, 184, 189, 202-203, 222-223 praxis *56-58, 60, 62, 85, 94, 195, 199, 204, 207* pression *64, 92, 208-212* refrein *16, 50, 151, 179, 190-192, 231* representatie *1-4, 13, 14, 16, 17, 29, 32, 45, 80, 83, 93, 95-97, 99, 129, 135, 140, 162, 163, 165, 168, 170, 175, 179, 182, 184, 185, 195, 196, 200, 203, 212, 223* retoriek *8, 154, 156-161, 205* rhizoom *135, 214 spel 3, 16, 51, 80, 81, 89, 96, 112, 128, 139, 166, 168, 170, 173, 179, 181-186, 188-190, 193, 196, 197, 199, 202, 212, 224* singulier *2-4, 8, 14, 16, 34, 39, 44, 53, 81, 125, 159, 165, 36, 48, 59, 60, 64, 80, 87, 88, 92, 94, 95, 97, 99, 101, 103-105, 108-110, 139, 150, 170, 173-176, 182, 187, 199,* 229 *vers*gil 179, 196, 197, 201, 220 verschil en herhaling 207-211, 212-213 von hinter dem schmerz *92, 183, 184, 186* vragen *7, 13, 25, 83, 132, 141, 143, 147-149, 152-156 183, 184, 219, 221* affect *19, 24, 26, 37, 41, 44, 53-61, 81, 82, 90, 92, 95, 99, 112, 114, 116, 118-119, 135, 141, 149, 156, 158, 160, 161, 170, 177, 179-181, 183-187, 196, 199, 211, 218, 229* alteriteit *4, 14, 24, 170, 172, 173, 191, 195, 197, 198, 201, 208, 229* het andere 3, 16, 17, 20, 21, 25, 55, 63, 92, 102, 117, 123, 134, 163, 175, 176, 179, 184, 189, 191, 194-198, 200, 206, 207, 210, 212, 219, 227-230 aporie *7-13, 145, 203* appresentatie *175, 179,* artaud 92, 94-97, 108, 182, 187, chaosmosis, *82, 83, 85, 89, 100, 102, 123, 125, 126* deconstructie *8, 11, 14, 22, 38, 45, 89, 94, 140, 167, 176, 180, 189, 191-203, 214,* detteritorialisering *16, 50, 92, 135, 191-192, 197* destructie *178, 189, 194, 202-203, 214* differentie *5, 15, 44-45, 47, 60, 65, 88, 89, 92, 105, 115, 122, 123, 151, 162, 165, 167, 196, 197, 214, 225, 226* différance 129, 196, 199 eros, *3, 55-57, 62, 92* falen *1, 8, 13, 15, 51, 59, 84, 89, 94, 96, 170-180, 184, 185, 196, 198, 202, 203, 219, 220* figurale *99-100, 102, 106, 112, 187* intercomunicazione *25, 44, 45-48, 51, 67, 68, 145, 154, 159, 198* iterabiliteit *229-231* kaart *3, 16, 27, 81, 90, 96, 109, 125-133, 135, 137, 141, 176, 208, 214, 222* kata-strephein *59, 173, 179, 181-189, 195, 202, 203, 213* kottos *60, 63, 64, 119* nomos *68, 118, 206* (on)mogelijkheid 8, 9, 12, 13, 15, 19, 21, 22, 27, 56, 98-100, 175, 178, 184, 189, 202-203, 222-223 praxis *56-58, 60, 62, 85, 94, 195, 199, 204, 207* pression *64, 92, 208-212* refrein *16, 50, 151, 179, 190-192, 231* representatie *1-4, 13, 14, 16, 17, 29, 32, 45, 80, 83, 93, 95-97, 99, 129, 135, 140, 162, 163, 165, 168, 170, 175, 179, 182, 184, 185, 195, 196, 200, 203, 212, 223* retoriek *8, 154, 156-161, 205* rhizoom *135, 214 spel 3, 16, 51, 80, 81, 89, 96, 112, 128, 139, 166, 168, 170, 173, 179, 181-186, 188-190, 193, 196, 197, 199, 202, 212, 224* singulier *2-4, 8, 14, 16, 34, 39, 44, 53, 81, 125, 159, 165, 36, 48, 59, 60, 64, 80, 87, 88, 92, 94, 95, 97, 99, 101, 103-105, 108-110, 139, 150, 170, 173-176, 182, 187, 199,* 229 *vers*gil 179, 196, 197, 201, 220 verschil en herhaling 207-211, 212-213 von hinter dem schmerz *92, 183, 184, 186* vragen *7, 13, 25, 83, 132, 141, 143, 147-149, 152-156 183, 184, 219, 221* affect *19, 24, 26, 37, 41, 44, 53-61, 81, 82, 90, 92, 95, 99, 112, 114, 116, 118-119, 135, 141, 149, 156, 158, 160, 161, 170, 177, 179-181, 183-187, 196, 199, 211, 218, 229* alteriteit *4, 14, 24, 170, 172, 173, 191, 195, 197, 198, 201, 208, 229* het andere 3, 16, 17, 20, 21, 25, 55, 63, 92, 102, 117, 123, 134, 163, 175, 176, 179, 184, 189, 191, 194-198, 200, 206, 207, 210, 212, 219, 227-230 aporie *7-13, 145, 203* appresentatie *175, 179,* artaud 92, 94-97, 108, 182, 187, chaosmosis, *82, 83, 85, 89, 100, 102, 123, 125, 126* deconstructie *8, 11, 14, 22, 38, 45, 89, 94, 140, 167, 176, 180, 189, 191-203, 214,* detteritorialisering *16, 50, 92, 135, 191-192, 197* destructie *178, 189, 194, 202-203, 214* differentie *5, 15, 44-45, 47, 60, 65, 88, 89, 92, 105, 115, 122, 123, 151, 162, 165, 167, 196, 197, 214, 225, 226* différance 129, 196, 199 eros, *3, 55-57, 62, 92* falen *1, 8, 13, 15, 51, 59, 84, 89, 94, 96, 170-180, 184, 185, 196, 198, 202, 203, 219, 220* figurale *99-100, 102, 106, 112, 187* intercomunicazione *25, 44, 45-48, 51, 67, 68, 145, 154, 159, 198* iterabiliteit *229-231* kaart *3, 16, 27, 81, 90, 96, 109, 125-133, 135, 137, 141, 176, 208, 214, 222* kata-strephein *59, 173, 179, 181-189, 195, 202, 203, 213* kottos *60, 63, 64, 119* nomos *68, 118, 206* (on)mogelijkheid 8, 9, 12, 13, 15, 19, 21, 22, 27, 56, 98-100, 175, 178, 184, 189, 202-203, 222-223 praxis *56-58, 60, 62, 85, 94, 195, 199, 204, 207* pression *64, 92, 208-212* refrein *16, 50, 151, 179, 190-192, 231* representatie *1-4, 13, 14, 16, 17, 29, 32, 45, 80, 83, 93, 95-97, 99, 129, 135, 140, 162, 163, 165, 168, 170, 175, 179, 182, 184, 185, 195, 196, 200, 203, 212, 223* retoriek *8, 154, 156-161, 205* rhizoom *135, 214 spel 3, 16, 51, 80, 81, 89, 96, 112, 128, 139, 166, 168, 170, 173, 179, 181-186, 188-190, 193, 196, 197, 199, 202, 212, 224* singulier *2-4, 8, 14, 16, 34, 39, 44, 53, 81, 125, 159, 165, 36, 48, 59, 60, 64, 80, 87, 88, 92, 94, 95, 97, 99, 101, 103-105, 108-110, 139, 150, 170, 173-176, 182, 187, 199,* 229 *vers*gil 179, 196, 197, 201, 220 verschil en herhaling 207-211, 212-213 von hinter dem schmerz *92, 183, 184, 186* vragen *7, 13, 25, 83, 132, 141, 143, 147-149, 152-156 183, 184, 219, 221* affect *19, 24, 26, 37, 41, 44, 53-61, 81, 82, 90, 92, 95, 99, 112, 114, 116, 118-119, 135, 141, 149, 156, 158, 160, 161, 170, 177, 179-181, 183-187, 196, 199, 211, 218, 229* alteriteit *4, 14, 24, 170, 172, 173, 191, 195, 197, 198, 201, 208, 229* het andere 3, 16, 17, 20, 21, 25, 55, 63, 92, 102, 117, 123, 134, 163, 175, 176, 179, 184, 189, 191, 194-198, 200, 206, 207, 210, 212, 219, 227-230 aporie *7-13, 145, 203* appresentatie *175, 179,* artaud 92, 94-97, 108, 182, 187, chaosmosis, *82, 83, 85, 89, 100, 102, 123, 125, 126* deconstructie *8, 11, 14, 22, 38, 45, 89, 94, 140, 167, 176, 180, 189, 191-203, 214,* detteritorialisering *16, 50, 92, 135, 191-192, 197* destructie *178, 189, 194, 202-203, 214* differentie *5, 15, 44-45, 47, 60, 65, 88, 89, 92, 105, 115, 122, 123, 151, 162, 165, 167, 196, 197, 214, 225, 226* différance 129, 196, 199 eros, *3, 55-57, 62, 92* falen *1, 8, 13, 15, 51, 59, 84, 89, 94, 96, 170-180, 184, 185, 196, 198, 202, 203, 219, 220* figurale *99-100, 102, 106, 112, 187* intercomunicazione *25, 44, 45-48, 51, 67, 68, 145, 154, 159, 198* iterabiliteit *229-231* kaart *3, 16, 27, 81, 90, 96, 109, 125-133, 135, 137, 141, 176, 208, 214, 222* kata-strephein *59, 173, 179, 181-189, 195, 202, 203, 213* kottos *60, 63, 64, 119* nomos *68, 118, 206* (on)mogelijkheid 8, 9, 12, 13, 15, 19, 21, 22, 27, 56, 98-100, 175, 178, 184, 189, 202-203, 222-223 praxis *56-58, 60, 62, 85, 94, 195, 199, 204, 207* pression *64, 92, 208-212* refrein *16, 50, 151, 179, 190-192, 231* representatie *1-4, 13, 14, 16, 17, 29, 32, 45, 80, 83, 93, 95-97, 99, 129, 135, 140, 162, 163, 165, 168, 170, 175, 179, 182, 184, 185, 195, 196, 200, 203, 212, 223* retoriek *8, 154, 156-161, 205* rhizoom *135, 214 spel 3, 16, 51, 80, 81, 89, 96, 112, 128, 139, 166, 168, 170, 173, 179, 181-186, 188-190, 193, 196, 197, 199, 202, 212, 224* singulier *2-4, 8, 14, 16, 34, 39, 44, 53, 81, 125, 159, 165, 36, 48, 59, 60, 64, 80, 87, 88, 92, 94, 95, 97, 99, 101, 103-105, 108-110, 139, 150, 170, 173-176, 182, 187, 199,* 229 *vers*gil 179, 196, 197, 201, 220 verschil en herhaling 207-211, 212-213 von hinter dem schmerz *92, 183, 184, 186* vragen *7, 13, 25, 83, 132, 141, 143, 147-149, 152-156 183, 184, 219, 221* affect *19, 24, 26, 37, 41, 44, 53-61, 81, 82, 90, 92, 95, 99, 112, 114, 116, 118-119, 135, 141, 149, 156, 158*